

Innst. S. nr. 309

(2007–2008)

Innstilling til Stortinget frå næringskomiteen

Dokument nr. 8:96 (2007–2008)

Innstilling frå næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Elisabeth Røbekk Nørve, Gunnar Gundersen og Bent Høie om å fjerne markedsreguleringen på svin

Til Stortinget

SAMANDRAG

Markedsreguleringssystemene har lenge vært et sentralt virkemiddel i den norske landbrukspolitikken, og vil fortsette å være det i overskuelig fremtid. Slike reguleringer bryter imidlertid med viktige markedsprinsipper om fri tilpasning av produksjon basert på pris og etterspørsel. Markedsordningene må derfor, etter forslagsstillernes mening, vurderes og moderniseres kontinuerlig i tråd med samfunnsutviklingen.

Avtalepartene i jordbruksoppgjøret understreket i protokoll av 13. mai 2005 at markedsreguleringssystemene er en grunnleggende del av virkemidlene i landbrukspolitikken, samtidig som partene ble enige om at fjørfekjøtt tas ut av reguleringssystemet når det gjelder avsetningstiltak.

Erfaringene med deregulering innenfor fjørfe tilsier at dette er et bra virkemiddel for å modernisere norsk jordbruk og bør vurderes også på andre måter. Utviklingen tilsier at en slik deregulering kan gjennomføres også for svin. En mer markedsbasert landbrukspolitikk vil være positivt for bønder som vil satse på fremtidsjordbruket og for norske forbrukere. Begrunnelsen for å fjerne markedsordningen for svin må imidlertid ikke være et behov for å subsidiere norsk landbruk mer.

WTO-avtalen er under reforhandling, og det er grunn til å tro at det vil komme endringer som betyr

at den norske landbrukspolitikken må omlegges ytterligere. I et slikt perspektiv vil det være fremtidsrettet å ta grep nå, og spesielt for produksjon av svin, som er en produksjon der det ligger godt til rette for deregulering.

Forslagsstillerne mener at det er gode grunner for å oppheve markedsordningen for svin. For å få en overgang som ikke setter konkurransen i fare, er imidlertid overgangsordninger nødvendig.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen fjerne markedsordningen på svin."

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunvor Eldegard, Sigrun Eng, Steinar Gullvåg, Sigvald Oppebøen Hansen og Arne L. Haugen, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kieland Asmyhr, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg, fra Høyre, Torbjørn Hansen og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Sosialistisk Venstreparti, Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfohn, fra Senterpartiet, lederen Ola Borten Moe, og fra Venstre, Leif Helge Kongshaug, viser til Dokument nr. 8:96 (2007–2008) fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Elisabeth Røbekk Nørve, Gunnar Gundersen og Bent Høie om å fjerna marknadsreguleringa på svin. Forslagsstillarane viser til at WTO-avtalen er under reforhandling, og at det er grunn til å tru at det vil koma endringar som inneber at den norske landbrukspolitikken må leggest om ytterlegare. På denne bakgrunn meiner forslagsstillarane at det vil vera fornuftig å sette i verk tiltak no, og spesielt for produk-

sjon av svin, som er ein produksjon der det etter forslagsstillarane sitt syn ligg godt til rette for deregulering, rett nok med overgangsordningar for ikkje å setja konkurransen i fare.

Komiteen viser til St.prp. nr. 69 (2007–2008) Om jordbruksoppgjøret 2008, der det går fram at partane i årets jordbruksoppgjør vart samde om å setja ned ei breitt samansett arbeidsgruppe som skal sjå nærare på moglege endringar i marknadsordningane for kjøtt og egg. I proposisjonen heiter det at:

"Utredningen skal ha en mer fleksibel prisdannelse og redusert AMS som siktemål, samtidig som det skal gjøres en nøye avveining i forhold til behov og muligheter for tiltak som kan bidra til stabilitet i prisdannelsen i gitte situasjoner. Det skal også vurderes hvordan ulike løsningsmodeller vil påvirke forutsetningene for og gjennomføringen av jordbruksavtalen og -forhandlingene, samt bidra til å gjennomføre landbrukspolitikken i tråd med vedtatte mål og retningslinjer. Endringer i markedsordningene må kunne gjennomføres fra 01.07.09, slik at Norges forpliktelser iht. WTO-avtalen overholdes."

Komiteen tek dette til etterretning, og meiner at eventuelle reformer i marknadsordningane for kjøtt og egg først må skje etter at arbeidsgruppa har gjort sitt arbeid. Komiteen føreslår på denne bakgrunn at saka vert lagt ved møteboka.

Medlemene i komiteen frå Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre viser til at forslagsstillarane er samde i at marknadsreguleringsordningane lenge har vore sentrale i den norske landbrukspolitikken, og at dei framleis vil vera det i lang tid framover. Desse medlemene viser til at forslagsstillarane peikar på at erfaringane med avvikinga av marknadsreguleringa for fjørfekjøtt har vore gode, og at dei meiner at dette kan vera eit døme på at avviking av marknadsreguleringar kan ha positive konsekvensar. Desse medlemene strekar under at norsk svinproduksjon ikkje fullt ut kan samanliknast med fjørfeproduksjonen, mellom anna fordi svinproduksjonen ikkje har tilsvarende produksjonsregulering gjennom kontraktstyring som norsk kyllingproduksjon. Desse medlemene viser dessuten til at svinproducentane stort sett har si inntekt knytt til prisuttak i marknaden. Det er difor avgjerande at det er mogleg å stabilisera prisane til produsentane for å kunna oppfylla Stortinget sine mål for landbrukspolitikken.

Desse medlemene er samd med forslagsstillarane i at ein ny WTO-avtale vil kunne endra grunnlaget for norsk landbrukspolitikkk på sentrale områder. Desse medlemene strekar samstundes

under at norsk landbrukspolitikkk også etter at ein ny WTO-avtale har kome på plass, framleis skal vera ambisiøs og tilpassa norske høve og målsetnader, og at det er mest fornuftig at Noreg utformar sin landbrukspolitikkk når me veit kva rammer ein ny WTO-avtale vil innebera.

Desse medlemene viser til brevet frå landbruks- og matminister Terje Riis-Johansen, datert 15. mai 2008, vedlagt, der det vert vist til at Noreg også i gjeldande WTO-avtale må gjera tilpassingar i landbrukspolitikken. Den norske kostnadsutviklinga gjer at det no er naudsam med visse endringar i pris- og marknadsordningane for å leggja til rette for prisaukingar, samstundes som Noreg sine forpliktingar i WTO-avtalen vert etterfølgte.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre viser til at det skjer en betydelig omstilling i norsk jordbruk og at det er behov for en modernisering av jordbrukspolitikken for å møte fremtidens behov. Disse medlemmer viser til at Høyres forslag om en stortingsmelding om en fremtidsrettet jordbrukspolitikkk, Dokument nr. 8:79 (2006–2007), ble avvist av regjeringspartiene. En slik stortingsmelding ville gitt en gjennomgang av markedsordningene som nå er besluttet av avtalepartene, i tillegg til en bredere gjennomgang av næringen.

Disse medlemmer er glad for at avtalepartene nå erkjenner behovet for reformer på området, og er positive til at det nå åpnes for endringer i markedsordningene. Disse medlemmer ser at det kan være naturlig å se en deregulering av markedsordningene for kjøtt og egg i en bredere sammenheng slik partene går inn for, og støtter på denne bakgrunn at forslaget om å fjerne markedsreguleringen for svin vedlegges protokollen.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteens tilråding vert fremma av ein samla komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjere følgjande

v e d t a k :

Dokument nr. 8:96 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Elisabeth Røbekk Nørve, Gunnar Gundersen og Bent Høie om å fjerne markedsreguleringen på svin – vert å leggje ved møteboka.

Oslo, i næringskomiteen, den 12. juni 2008

Ola Borten Moe

leiar

Ingebrigt S. Sørfohn

ordførar

Vedlegg

Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråden til Stortinget, datert 15. mai 2008

Dokument 8:96 (2007-2008) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Elisabeth Røbekk Nørve, Gunnar Gundersen og Bent Høie om å fjerne markedsreguleringen på svin

Jeg viser til Dokument nr. 8:96 (2007-2008) fra fire representanter fra Høyre med forslag om å fjerne markedsreguleringen på svin.

Jeg vil først vektlegge at forslagsstillerne er enige i at markedsreguleringssystemene lenge har vært et sentralt virkemiddel i den norske landbrukspolitikken, og fortsatt vil være det i overskuelig framtid. Dette er i samsvar med Soria Moria-erklæringen som fastslår behovet for å videreføre markedsordningene og sikre samvirkets rolle som markedsregulator.

I forslaget er det vist til at erfaringene med avviklingen av markedsreguleringen for fjørfekjøtt (kylling) har vært meget gode. Produksjonen av kylling har økt kraftig, og etterspørselen har vært høy. Det blir videre vist til at det er paralleller mellom fjørfeproduksjon og svinekjøttproduksjon ved at det er forholdsvis enkelt å regulere produksjonen innenfor begrensede tidsperioder.

Jeg er enig i at utviklingen i produksjon og forbruk av norsk kylling har vært meget god. Men, årsaken til denne utviklingen er ikke knyttet til avviklingen av markedsordningen. Grunnlaget for økt produksjon og salg er forhold som bl.a. satsing på produktutvikling, forbruksvekst og økt oppmerksomhet om fjørfekjøtt som et ernæringsmessig sunt produkt. Veksten i konsumet av norsk kylling har gjort at avviklingen av markedsordningen for denne sektoren har vært relativt problemfri.

Hovedårsaken til avviklingen av markedsreguleringen for kylling var at produksjonen allerede i stor grad var styrt av kontrakter mellom primærprodusentene og markedsaktørene. Dette innebar at man i mindre grad hadde en reell mottaks- og forsyningsplikt som er basisen for markedsreguleringssystemene i Norge. Tilgang på livdyr til produksjonen og adgang til levering av de ferdig framfødte kyllingene var regulert gjennom kontrakter mellom primærprodusentene og markedsaktørene.

Det var i begrenset grad salg av kylling fra tidligere markedsregulator, Prior Norge, til uavhengige aktører. Markedet var i stor grad delt slik at den enkelte aktør tok ansvar i forhold til sine leverandører og kunder. De ulike ledd i produksjonen av fjørfekjøtt var dermed i stor grad styrt gjennom en vertikalt integrert drift. Samlet tilbud av norsk kylling til for-

bruker ble dermed i stor grad styrt gjennom produksjonsregulering. Avvikling av markedsordningen ble dermed i betydelig grad en formalisering i forhold til noe som allerede var en reell situasjon.

Jeg vil understreke at vi for norsk svineproduksjon ikke har tilsvarende produksjonsregulering gjennom kontraktstyring som for norsk kyllingproduksjon. Nortura oppfyller bestemmelsene om mottaks- og forsyningsplikt som markedsregulator for svinekjøtt. Nortura har en markedsandel for svin på slakteleddet på 70 pst., mens andelen i sluttmarkedet ligger på om lag 50 pst.

Jeg vil også vise til at det før avreguleringen av kyllingsektoren kun var om lag 500 foretak med denne produksjonen, og at foretakene i hovedsak var samlet i noen få fylker. For gris har vi nær 3.000 produsenter med en fordeling over hele landet. I tillegg kommer at tidsperioden for å endre produksjonsomfanget i svineholdet er betydelig lenger enn for kylling.

Jeg vil videre framheve at det viktigste tiltaket som markedsregulator gjennomfører, er den løpende prisfastsettingen, som er hovedvirkemidlet for å unngå overskuddssituasjoner. Markedsreguleringen skal kun være et virkemiddel for å håndtere temporære overskudd. Det er derfor viktig at vi fortsatt har en markedsregulator med prisnoteringsansvar og at markedsregulator er en operativ aktør i den løpende varestrømmen i verdikjeden for landbruksvarer. Dette er viktig for norsk svinehold, mens det ikke var av samme betydning for den kontraktstyrte kyllingproduksjonen.

Jeg vil i denne sammenheng vise til at etter bestemmelsene i Jordbruksavtalen har jordbruket selv det økonomiske ansvaret knyttet til overproduksjon av jordbruksvarer. Dette innebærer at jordbruket bærer pristap ved overproduksjon og innbetaler omsetningsavgift for å dekke reguleringstiltak. Svineproduksjon har i hovedsak sin inntekt knyttet til prisuttak i markedet. Det er derfor viktig at det gjennom prisnoteringer og eventuelle reguleringstiltak er mulig å stabilisere prisene til produsentene mest mulig i samsvar med Stortingets vedtak om landbrukspolitikken. Markedsreguleringen har også flere formål knyttet til både produsent- og forbrukerinteresser.

Forslagsstillerne viser også til at bl.a. landbruksavtalen i WTO er under reforhandling, og at det vil være framtidsrettet å ta grep nå. Jeg vil vise til at situasjonen omkring et mulig forhandlingsresultat i WTO fortsatt er usikker. Departementet er enig i at et

gjennombrudd i disse forhandlingene vil kunne endre grunnlaget for vår landbrukspolitikk på viktige områder.

Det er samtidig regjeringens klare ambisjon at det skal være mulig å utøve en ambisiøs og god nasjonal landbrukspolitikk også etter at forhandlingene er sluttført. Det er liten grunn til å utforme en ny landbrukspolitikk basert på antakelser om et eventuelt resultat i WTO. Det er derfor mest fornuftig at grunnlaget for en landbrukspolitikk etter en ny WTO-avtale, utformes når vi vet hvilke rammer vi har å forholde oss til. Landbruks- og matdepartementet arbeider kontinuerlig med disse spørsmålene.

Jeg vil imidlertid også vise til at Norge i henhold til gjeldende WTO-avtale, er forpliktet til ikke å ha en høyere AMS ("gul støtte") enn 11 449 mill. kroner. For Norge utgjør den beregnede "markedsprisstøtten" det vesentligste av dette, dvs. volum multiplisert med forskjellen mellom administrert pris (målpris) og en fast eksterntpris fra 1986-88. Med den kostnadsutviklingen vi nå ser er det behov for visse endringer i pris- og markedssystemene for å legge til rette for prisøkninger, samtidig som Norge overholder sine forpliktelser iht. WTO-avtalen. Ut fra disse forholdene tar departementet nå initiativ til å gjennomføre utredninger som omfatter alle markedsordningene for kjøtt og egg, og som altså ikke bare er begrenset til svineholdet.

Ved årets jordbruksoppgjør har Statens forhandlingsutvalg foreslått at det skal nedsettes en arbeidsgruppe som skal sammenstille eksisterende vurderinger og utrede mulige reformer i markedsordningene for kjøtt og egg, bl.a. med sikte på en mer fleksibel prisdannelse og redusert AMS. Samtidig må det gjø-

res en avveining i forhold til behov og muligheter for tiltak som kan bidra til stabilitet i prisdannelsen i gitte situasjoner. Ulike løsningsmodeller og konsekvenser for jordbruksforhandlingene skal vurderes. Mandatet for arbeidet skal drøftes nærmere i årets jordbruksforhandlinger. Eventuelle endringer i markedsordningene er forutsatt gjennomført fra 1. juli 2009.

Ved årets jordbruksoppgjør har videre Jordbrukets forhandlingsutvalg i sitt krav foreslått at det fra 1. januar 2009 ikke lenger skal være mulig å gjennomføre markedsregulerende tiltak (avsetningstiltak) for sau-, purke- og rånekjøtt, finansiert med omsetningsavgift. Omsetningsavgiften for dette kjøttet skal fra det tidspunktet ikke settes høyere enn kostnadene ved å finansiere opplysningsvirksomhet og faglige tiltak. Jeg vil vise til at Statens forhandlingsutvalg har sagt seg enig i at disse produktene tas ut av markedsreguleringen og at de kvantaene dette omfatter da ikke lenger vil nyte godt av målpris- og markedsreguleringen og dermed kan tas ut av notifisert AMS fra 2009.

De foreslåtte tiltakene over viser at Landbruks- og matdepartementet under min ledelse har en offensiv tilnærming til å utvikle norsk landbrukspolitikk, samtidig som jeg vektlegger å videreføre en sikkerhet for stabile priser til produsentene, mest mulig i samsvar med Stortingets vedtak om landbrukspolitikken.

Min hovedkonklusjon er derfor at det ikke bør gjennomføres en avvikling av markedsreguleringen for all norsk svineproduksjon. Jeg vil gjennom Stortingetsproposisjonen om årets jordbruksoppgjør komme tilbake til Stortinget vedrørende eventuelle reformer i markedsordningene for kjøtt og egg.